

SABIMA kartleggingsnotat 5-2015

Rapport fra Moseklubbens aktiviteter i 2015

Av Torbjørn Høitomt

Hårblomstermose *Schistidium bryhnii*. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo

Rapport fra Moseklubbens samlinger i 2015

Notatet inneholder korte rapporter fra de samlingene som Moseklubben (grunnorganisasjon i Norsk Botanisk Forening har avholdt i 2015 og som har fått økonomisk støtte fra SABIMA. Det gjelder workshop om blomstermoser *Schistidium* i Drammen, kartleggingssamling i Kvinnherad og kartleggingsprosjekt for moser i Bø i Telemark.

Emneord: Kartlegging, workshop, moser, Norge

Blomstermosesamling i Drammen/Lier 21.-24. mai 2015

Følgende tekst er hentet fra Moseklubbens blogg:

Ingen utfordring for stor for Moseklubben - *Schistidium*-workshop avholdt i Drammen

Dette innlegget handler om et av mange bryologers virkelig store mareritt - blomstermosene. De fleste av oss mosevenner kjenner igjen slekta i felt, men det stopper som oftest der. Mulighetene for å rote seg fullstendig vekk i form og lengde på hårspisser, papiller som eroderes bort og peristomtenners form og størrelse er så absolutt til stede, og tilfeldige forsøk på å nøkle seg frem til art har som oftest endt i fiasko. Men ingen utfordring er for stor for Moseklubbens ivrige og kunnskapssøkende medlemmer.

Med en av verdens ledende eksperter på denne slekta, Hans H. Blom på laget arrangerte vi workshop i Lier- og Drammensområdet i pinsehelga. Hele 16 deltakere var med på turen og de fleste av oss drømte om å komme over den berømte "kneika" når det gjelder bestemmelse av blomstermoser.

Blomstermosene er ofte ganske lette å finne siden mange av dem er pionerer, og ofte vokser på betong eller nylig blottlagt, kalkrikt steinsubstrat. Dette betyr at veiskjæringer, gamle murer, brufundamenter eller kumlukk er fine plasser å lete etter arter i denne slekta.

Deltagerne samlet til matpause i strålende sol. Foran fra venstre (sittende): Kåre A. Lye, Solfrid H. L. Langmo, Jon T. Klepsland, Kjell Ivar Flatberg, Per Øvrebø, Leif Appelgren, Hans H. Blom, Niklas Lönnell, Anders Bryn, Torbjørn Høitomt, Perry G. Larsen og Kåre Homble. Bak fra venstre (stående): Mette Kirkebjerg Due, Kristin Wangen, Henrik Weibull, Kristian Hassel og Arne Pedersen. Foto: Kristian Hassel.

Ei veiskjæring ovenfor Mjøndalen bød på nær "full pakke" av arter i blomstermoseslekta som vi på forhånd kunne forvente i dette området. Arter som storblomstermose *Schistidium apocarpum*, gjøglerblomstermose *S. confusum*, småblomstermose *S. duprettii*, rødblomstermose *S. papillosum*, bekblostermose *S. trichodon*, sotblomstermose *S. boreale* og kalkblomstermose *S. robustum* ble studert her. Vi oppdaget ganske raskt at mange artene var mulig å skille allerede i felt dersom man fant typisk materiale. Noen av artene skapte imidlertid noe mer hodebry og det viste seg at gjøglerblomstermose var kjernen til mye forvirring. Med det latinske navnet *Schistidium confusum* var det kanskje ikke annet å vente? På flere andre stopp både senere denne første dagen og den neste dagen ble det muligheter for å repetere disse artene samt å stifte bekjennskap med vriblostermose *S. lancifolium*. Høydepunktet på den andre dagen, lørdagen, var helt klart å finne hårblostermose *Schistidium bryhnii* langs turveien opp mot Åspaviljongen ved Drammen. Denne arten er så langt man kjenner til endemisk for Norge og er bare kjent fra Drammen og et par nærliggende kommuner. Den vokser i små, hvitlodne tuer og vokste sammen med et annet nytt bekjentskap for mange av oss, solblomstermose *S. pruinosum*.

*Vi har akkurat funnet hårblostermose ved veien opp mot Åspaviljongen ved Drammen.
Foto: Torbjørn Høitomt*

Veiskjæringer der berggrunnen er middels kalkrik kan være gode lokaliteter for blomstermoser. Foto: Torbjørn Høitomt

Den siste dagen dro vi til Glitra i Lier for å lete opp noen vannlevende blomstermoser. Nede i Glitras dype bekkekløft fant vi både bekkeblomstermose *S. rivulare*, tungeblomstermose *S. agassizii* og strykblomstermose *S. platyphyllum* voksende på steiner i flomsona. Vi klarte ikke å holde oss helt unna andre moser og oppsøkte det som trolig er en av landets største forekomster av den

sterkt truede oreblæremose *Frullania oakesiana*, samt en del andre godbiter som grønnsko *Buxbaumia viride*, pelsblæremose *Frullania bolanderi*, pyslommemose *Fissidens gracilifolius*, stammesigd *Dicranum viride* og gullskeimose *Rhynchostegium murale*.

Vi vil også benytte anledningen til å takke Øystein og hans medhjelpere på Renskaug gård i Lier for fantastisk oppvartning. Her ble det servert veldig god mat og et flott konferanserom muliggjorde effektiv jobbing med innsamlet materiale på kveldstid. Øystein viste også fram en flott salamanderdam som han har restaurert på gården og la seg på et servicenivå langt over det man kan forvente. Til og med når håndlupa til Solfrid ble ødelagt tro han til og fikset biffen! Vi kommer gjerne tilbake hit og jeg oppfordrer andre til å avlegge denne gården, som for øvrig driver økologisk, et besøk.

Det er ikke bare blomstermoser som engasjerer mosefolket. Solfrid og Kristin hilser på en stor salamander fra dammen på Renskaug gård. Foto: Torbjørn Høitomt

Helt til slutt en stor takk til Hans H. Blom for tålmodig veiledning. Nå er det bare opp til hver og en av oss om vi vil bevare og videreutvikle våre kunnskaper om blomstermosene.

Mosesamling i Rosendal 9.-13. september 2015

Årets hovedsamling samlet 34 moseinteresserte fra Norge og Sverige. Det var veldig hyggelig at flere fra «Mossornas venner» i Sverige avla oss et besøk. Vi holdt til på Avlsgården ved Baroniet i Rosendal, der vi fikk god forpleining og tilgang til møteromfasiliteter. Det var lagt opp til tre hele feltdager og alle utflukter gikk til lokaliteter i Kvinnherad kommune. Siden vi var mange deltakere ble det forsøkt en ny ordning med inndeling i grupper. Alle gruppene hadde en gruppeleder som kjente godt til mosefloraen i regionen. Denne gruppeinndelingen var ganske

vellykket selv om det kom innspill på at gruppene kanskje burde rulleres i løpet av de tre dagene. Det er hittil registrert 1048 funn av moser i Kvinnherad kommune i løpet av samlinga fordelt på 329 ulike arter.

10. september: Alle gruppene dro til Varaldsøya i Hardangerfjorden. Her er det mye rik berggrunn og mange spennende naturtyper som rik edelløvskog, regnskog, kystfuruskog, bekkekløfter og diverse kulturlandskap. Her fant vi flere sjeldne og rødlistede arter som stammesigd (NT), pylommemose (NT) og evjebekkemose (DD). Mest oppsiktsvekkende var imidlertid funn av *Scopelophila lingulata*, en bladmose som ikke tidligere er påvist i Nord-Europa (!) Vi registrerte 404 funn av 226 arter på Varaldsøya denne dagen.

11. september: Denne dagen fordelte gruppene seg ut over fastlandsdelen av Kvinnherad kommune. Mange grupper dro til fjells for å kartlegge noen lokaliteter med oseanisk høyfjell. Dette resulterte ikke i noen store sjeldenheter, men vi fikk inn mange typiske fjellarter som mange av oss hadde dårlig kjennskap til fra før. Én gruppe tok en tur rundt Baroniet og opp til Hattebergfossen. Her ble både parkmose (EN), vasshalemose (NT), flommose (NT) og kystflope (NT) funnet.

12. september: Noen grupper dro tilbake til Varaldsøya, delvis for å se på den nye arten Leif fant to dager tidligere, og dels for å kartlegge noen naturtyper vi ikke rakk på den forrige turen. Noen andre grupper tro til Indre Matre som faktisk er det stedet i Norge med nedbørrekorden på et døgn. Det ble ingen veldig sensasjonelle funn denne dagen, men flere grupper lagde lange artslistene også denne dagen.

13. september: Avreise. De som skulle østover tok en stopp ved Låtefoss i Odda. Her dukket det opp flere dellokaliteter med skoddemose (VU). Dette var tredje gang denne arten er påvist her. Nils Hakelien fant arten her ved to anledninger for flere tiår siden.

Deltakerne på Moseklubbens samling i Rosendal. Foto: Kristian Hassel

Mosekartlegging i Bø kommune, Telemark 23.-25. oktober 2015

Følgende tekst ble sendt til Bø blad etter samlinga:

«En hel helg til å registrere moser»: 23.-25. oktober hadde Moseklubben i Norsk botanisk forening en samling i Bø. Det ble satt i gang et nytt prosjekt der det skal kartlegges så mange mosearter som mulig i Bø kommune i løpet av de kommende årene. Kartleggingen foregår innenfor 1x1 km ruter der meningen er å fange opp et bredt spekter av naturtyper.

Om lag 25 moseinteresserte var samlet i Bø til kartlegging denne helga der det ble drevet feltarbeid ved Hørteelva, Bøelva og ved høgskolen. Bestemmelsesarbeidet ble gjort på biologilaboratoriet på høgskolen. Det ble lange dager der dagslyset ble utnyttet i felt, mens ettermiddagene ble tilbrakt på den godt utstyrte laben på høgskolen.

Hittil er 478 funn av i alt 203 forskjellige arter registrert i Artsobservasjoner (<https://artsobservasjoner.no/>), blant annet den rødlistete arten «pelsblæremose». Fortsatt er det en del funn som ikke er ferdig bestemt. Målet med samlingen var ikke bare å registrere mosearter, men også å rekruttere unge folk til å lære seg arter, siden dette er en viktig kunnskap som er på vei ut. Deltakerne var en fin blanding av studenter med interesse for mose, amatører med mer erfaring og noen av landets fremste eksperter på artsgruppen.»